

Archeologienota

Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

POPERINGE BURGEMEESTER BERTENPLEIN (prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: Lise DEMEULEMEESTER

Projectcode: 2022A113

1. Aanleiding Vooronderzoek

Zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

2. Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

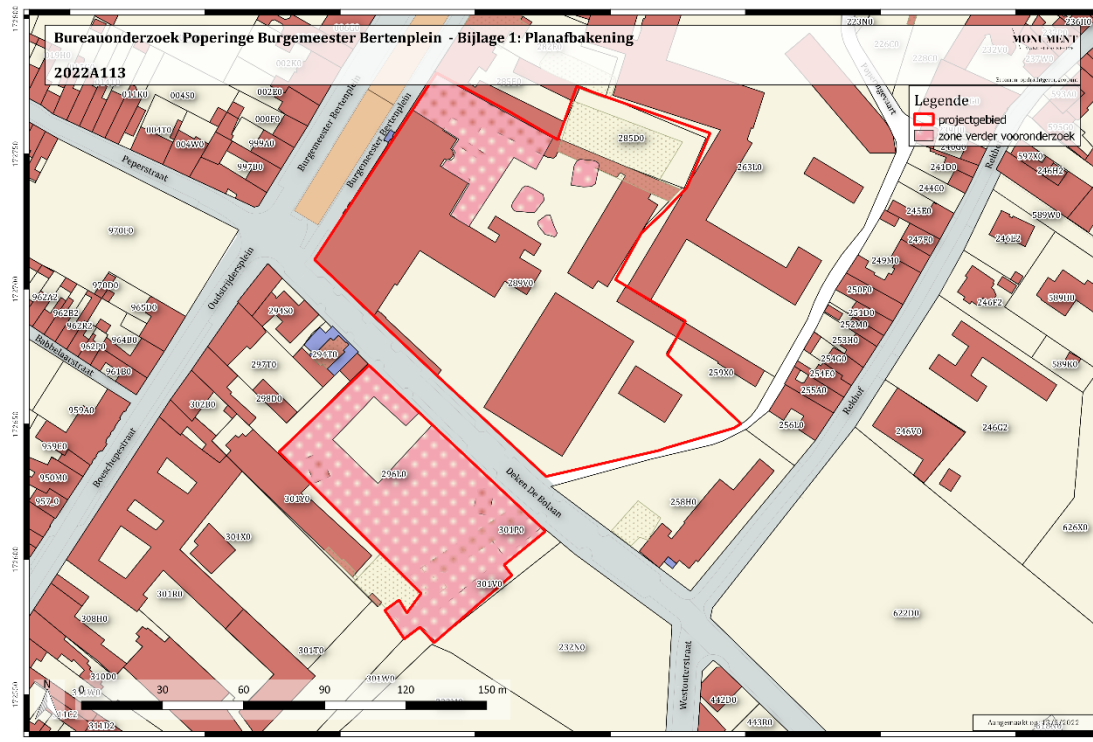
3. Gemotiveerd advies

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. Daarom is voor de zones van de geplande werken ter hoogte van het projectgebied een verder vooronderzoek noodzakelijk. De ligging van het projectgebied in het historisch centrum van Poperinge nabij de Vleterbeek, en continue bebouwing binnen de contouren van het projectgebied maken dat de kans op het aantreffen van een archeologische site groot. Er wordt een vervolgonderzoek in de vorm van een combinatie van proefputten en proefsleuven voorgesteld als de meest aangewezen methode. Voor een uitgebreide evaluatie van de verschillende onderzoeksmethoden wordt verwezen naar het verslag van resultaten (hoofdstuk 2.5.).

Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan de verschillende onderzoeksfases moeten voldoen. Het uitgestelde traject is noodzakelijk omdat het grootste deel van het projectgebied zodanig bebouwd dat een terreinonderzoek enkel kan plaatsvinden na afbraakwerken, en deze kunnen pas worden uitgevoerd na het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning.

4. Planafbakening

Het projectgebied valt uiteen in 2 delen, de site langs het Burgemeester Bertenplein heeft een oppervlakte van ca. 1400 m² en de site langs de Deken de Bolaan heeft een oppervlakte van ca. 3960 m² (zie Figuur 1 en bijlage 1). De zone van de geplande werken dient volledig onderzocht te worden aan de hand van proefsleuven die in hun geheel tot op het eerste archeologische niveau worden aangelegd. Lokaal wordt in de sleuven verdiept tot op moederbodem zodoende zicht te krijgen op de volledige archeologische bodemopbouw.

Figuur 1: Uitsnede uit de GRB-kaart met aanduiding projectgebied en de zones van het vooronderzoek, bijlage 1 (bron: geopunt.be)

5. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen per methode weergegeven. Elke onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord. Zolang niet alle onderzoeksvragen succesvol kunnen worden beantwoord, dient men over te gaan op de volgende onderzoeksmethode zoals besproken in hoofdstuk 2.5. van het verslag van resultaten.

- **Proefsleuven/proefputten (niet limitatief):**
 - Zijn er archeologische sporen aanwezig?
 - Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
 - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
 - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
 - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
 - Worden er op deze locatie ook sporen aangetroffen van pottebakkersactiviteiten of andere ambachtelijke activiteiten waarvoor veel water nodig was (leerlooiers, brouwers, etc.)?
 - Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?

- Zijn er sporen van beschoeiing aanwezig?
- Op welke TAW-hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?
- Is er sprake van meerdere te verwachten archeologische niveau's? Zoja, is het mogelijk deze in drie dimensies af te bakenen?
- Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

6. Plan van aanpak

Hieronder wordt per voorgestelde onderzoeksmethode de te hanteren techniek beschreven:

○ Proefsleuven/proefputten

Burgemeester Bertenplein

Het plangebied ter hoogte van het Burgemeester Bertenplein is dermate groot dat het van belang is om niet alleen een zicht te krijgen op de volledige archeologische bodemopbouw, maar ook op de potentiële ruimtelijke spreiding van het archeologisch bodemarchief en de eventuele verstoringen door recentere ingrepen. Daartoe wordt geopteerd om de ondergrond te onderzoeken aan de hand van proefsleuven die integraal worden uitgegraven tot op het eerste archeologische niveau. Om daarnaast inzicht te krijgen in de volledige bodemopbouw, wordt lokaal in deze sleuven verdiept tot op moederbodem. Deze lokale verdiepingen zijn 3x3m om zodoende op een getrapte wijze voldoende diepte te kunnen uitgraven. Ter hoogte van deze lokale verdiepingen wordt dus vlakdekkend breder uitgegraven dan de 2m brede sleuf. Op Figuur 2 zijn reeds locaties aangeduid waarop deze verdiepingen zich kunnen situeren. De erkende archeoloog is echter vrij om, mits verantwoording in de rapportering, af te wijken van deze locaties (vb. aanwezigheid specifiek spoor, verstoring ...).

Op de grootste zone van de geplande werken worden **2 proefsleuven haaks** op elkaar aangelegd.

Binnen elke lokale verdieping wordt de volledige stratigrafie geregistreerd. Ook ter hoogte van de diepere verstoring op de speelplaats wordt nog een proefput aangelegd. De afmetingen van deze proefputten bedraagt, zoals reeds aangehaald, ca. 3,0 m x 3,0 m. Voor de uitgraving van de proefputten wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. Het eerste vlak wordt aangelegd **op het eerste archeologische niveau**. Verdieping naar een volgend niveau gebeurt pas nadat het bovenliggende vlak volledig geregistreerd en onderzocht werd. Bij verdieping naar de volgende vlakken wordt getracht om zoveel mogelijk muurresten te behouden die dateren van voor de tweede helft van de 19de eeuw. Op die manier kunnen ze in een verder onderzoek in een groter geheel geplaatst worden. Indien hier om praktische

redenen van dient te worden afgeweken, wordt dit gemotiveerd in het verslag van resultaten. Indien de veiligheid dit vereist, kunnen de randen van de sleuf verbreed worden en indien het praktischer is, kunnen de proefputten ook naast de proefsleuven aangelegd worden. Indien het niet mogelijk is om veilig de moederbodem te bereiken, wordt getracht via een boring de stratigrafie te vervolledigen.

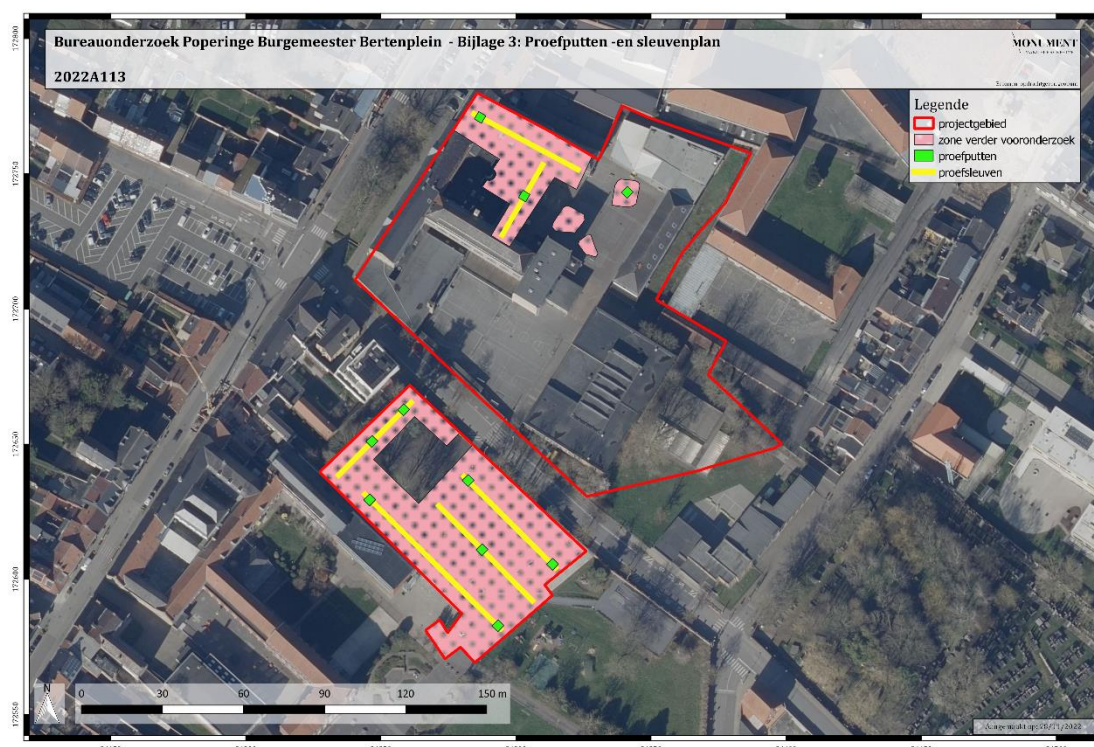
Deken de Bolaan

Voor het deel van het plangebied langs de Deken de Bolaan worden er **3 parallelle sleuven en 1 dwarse sleuf** aangelegd. De proefsleuven worden aangelegd tot op het eerste relevante archeologische niveau. Ter hoogte van de Vleterbeek bestaat de kans op het aantreffen van zowel subrecente als middeleeuwse ophogingspakketten. Om de vraagstelling te kunnen beantwoorden, is het noodzakelijk om door de recente **ophogingspakketten** te graven tot op het middeleeuwse (of oudere) bodemarchief en indien mogelijk tot op de moederbodem. Gezien de sleuven ter hoogte van de oorspronkelijke Vleterbeek gelegen zijn, is de kans echter groot dat de ondergrond (te) nat zal zijn om een correcte waardering te kunnen maken. De **veldwerkleider maakt de afweging**, op basis van de aangetroffen sporen en structuren in de aanpalende sleuven, of het noodzakelijk is **om bemaling te voorzien of indien boringen kunnen volstaan** om de bewaringsgraad van deze zone te waarderen. De combinatie van beiden moet toelaten om uitspraken te kunnen doen over een eventueel vervolgonderzoek.

Per sleuf worden **minstens het aantal lokale proefputten aangelegd zoals aangeduid op figuur 2** zodoende de **volledige stratigrafie te kunnen registreren**. De afmetingen van deze proefputten bedraagt ca. 3,0 m x 3,0 m. Voor de uitgraving van de proefputten wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. Het eerste vlak wordt aangelegd op het eerste archeologische niveau. Verdieping naar een volgend niveau gebeurt pas nadat het bovenliggende vlak volledig geregistreerd en onderzocht werd. Indien de veiligheid dit vereist, kunnen de randen van de sleuf verbreed worden en indien het praktischer is, kunnen de proefputten ook naast de proefsleuven aangelegd worden. Indien het niet mogelijk is om veilig de moederbodem te bereiken, wordt getracht via een boring de stratigrafie te vervolledigen.

Figuur 2: Uitsnede uit de GRB-kaart met aanduiding proefputten- en proefsleuvenplan, bijlage 2 (bron: geopunt.be)

Figuur 3: Uitsnede uit de meest recente luchtfoto met aanduiding van het projectgebied en het proefsleuven-en proefputtenplan, bijlage 3 (bron: geopunt.be)

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na afloop van het terreinonderzoek worden sleuven en putten opnieuw gedicht met de eerder uitgegraven grond. Dit gebeurt op een dergelijke manier dat de originele bodemopbouw opnieuw maximaal bekomen wordt. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Indien er dient te worden afgeweken van dit patroon, dient dit gemotiveerd te worden bij de opmaak van het verslag.

Wanneer de gebouwen gesloopt worden kunnen enkel de bovengrondse delen onbegeleid worden gesloopt. Het uitbreken van de vloerplaten gebeurt onder begeleiding van een archeoloog. Gezien de ligging van het projectgebied in stadscontext kan het uitbreken van funderingen pas gebeuren na afronding van het archeologisch vooronderzoek en dan enkel in die zones waar geen verder archeologisch onderzoek wordt geadviseerd. Dit om te voorkomen dat sloopwerkzaamheden een bijkomende impact hebben op het mogelijk aanwezige bodemarchief.

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het onderzoek bewaard worden bij de aannemer archeologie. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard op de plaats naar keuze van de bouwheer. Dit gebeurt in overleg met opdrachtgever voor de aanvang van het project. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De diverse fases van vooronderzoek moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

7. Gewenste competenties

- In het kader van het proefputtenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de uitvoerende archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek op sites met een complexe verticale stratigrafie in stadscontexten en beide beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefputtenonderzoek in stadscontexten.
- Gedurende het terreinwerk dient een (assistent-)aardkundige aanwezig te zijn bij het aanleggen, registeren en interpreteren van de referentieprofielen; voor het nemen van stalen, het bepalen van de analysestrategie en het uitvoeren en interpreteren van analyses. De (assistent-)aardkundige voert dit uit conform de bepalingen inzake

referentieprofielen en aardkundige staalname (hoofdstuk 10.3 en 10.4 CvGP). De (assistent-)aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zandbodems.

8. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

2022A113

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

 projectgebied
 zone verder vooronderzoek

Bureauonderzoek Poperinge Burgemeester Bertenplein - Bijlage 2: Proefputten -en sleuvenplan

2022A113

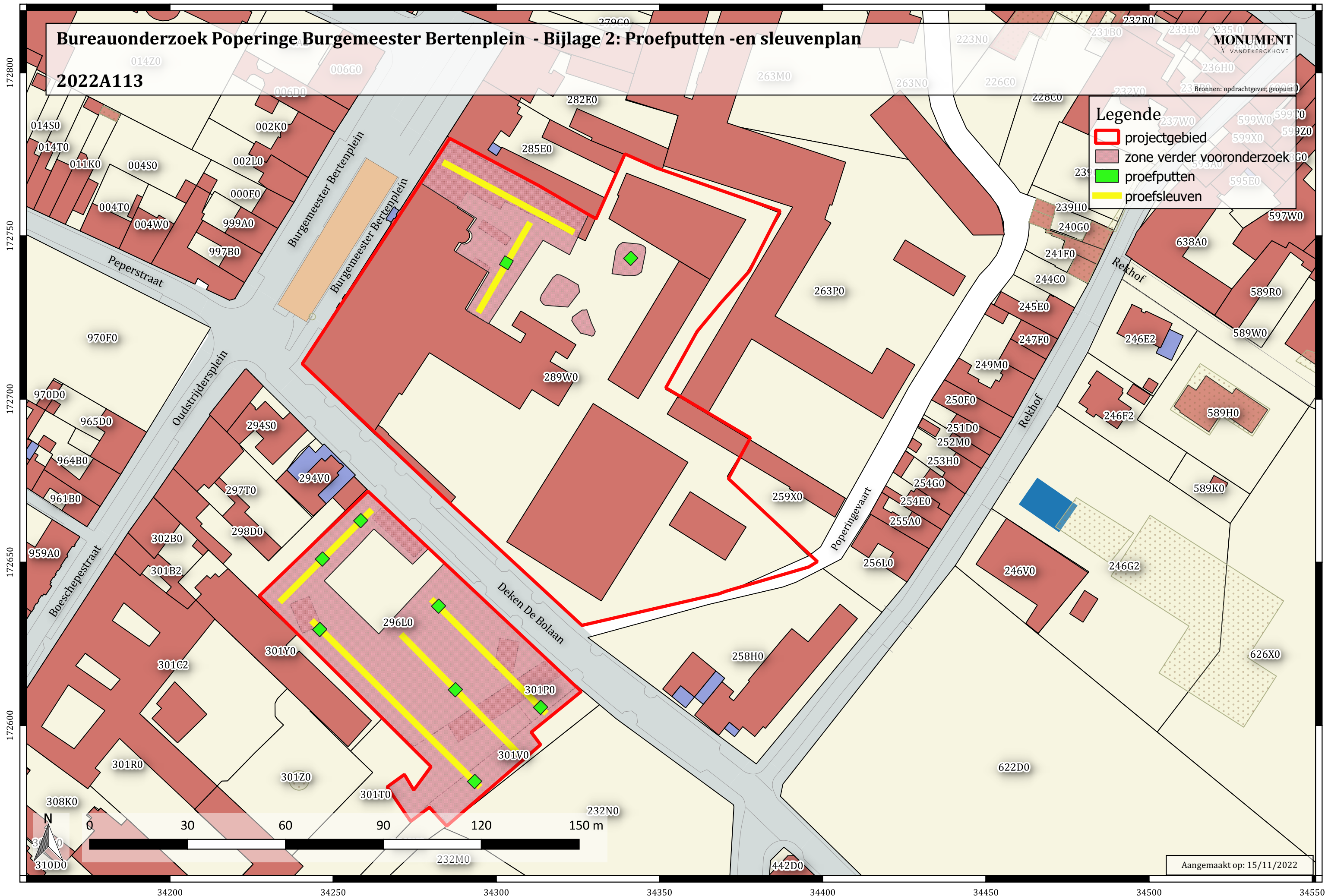
Legende

- projectgebied
- zone verder vooronderzoek
- proefputten
- proefsleuven

MONUMENT

VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Aangemaakt op: 15/11/2022

Bureauonderzoek Poperinge Burgemeester Bertenplein - Bijlage 2: Proefputten -en sleuvenplan

2022A113

MONUMENT

VANDEKERCKHOVE
232V0 232W0 237W0
Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

projectgebied

zone verder vooronderzoek

proefputten

proefsleuven

